

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Prehistorie en Oudheid

1 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De makers van de reconstructie kunnen er zeker van zijn dat (één van de volgende): 2
 - de oppervlakte van de boerderij klopt, want de verkleuringen van de grond geven een nauwkeurige plattegrond.
 - de bewoners leefden van akkerbouw en veeteelt / gewassen verbouwd om zelf te eten of om als veevoer te gebruiken. Dat kunnen zij afleiden uit de pollen van planten / (in combinatie met) de resten van stenen, aardewerken en bronzen voorwerpen.
- De makers van de reconstructie kunnen niet zeker zijn van de vorm van het dak/de hoogte van de boerderij, want daar bleef niets van over / dat kunnen zij hooguit afleiden uit de dikte van de palen, de bouwmaterialen uit de omgeving e.d. 2

2 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

In Oer bestaat omstreeks 2600 v. Chr. een stedelijke gemeenschap:

- in economisch opzicht, omdat op de afbeelding te zien is dat dit volk beschikte over strijdwagens/een georganiseerd leger/gespecialiseerde ambachtlieden/kunstenaars (die deze afbeelding konden maken), dat kan alleen als er zoveel geproduceerd wordt dat er specialisaties kunnen ontstaan / niet iedereen meer met de landbouw/de vervulling van primaire levensbehoeften bezig is 2
- in sociaal opzicht, omdat op de afbeelding een duidelijke gelaagdheid (met een koning) te zien is 2

3 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de uitspraak van Hippokrates past bij het wetenschappelijk denken van de Grieken in die tijd, omdat eruit blijkt dat Hippokrates vindt dat de oorzaak van ziektes/epilepsie niet bij de goden ligt, maar dat er systematisch moet worden gekeken naar oorzaken.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is: Bij 1: <ul style="list-style-type: none">Een bezwaar tegen deze redenering is, dat uit het overblijfsel van het Romeinse badhuis niet blijkt wie er van het badhuis gebruik maakte, misschien waren dat alleen de Romeinse bezetters Bij 2: <ul style="list-style-type: none">Dat er op dezelfde plaats een stad is in de Romeinse tijd en in de middeleeuwen wil nog niet zeggen dat deze plaats onafgebroken bewoond is geweest	2 2

Door de tijd heen

5 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

4, 2, 5, 1, 6, 3

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, mag één scorepunt worden toegekend.

6 maximumscore 2

Een juist antwoord bestaat uit een juiste indeling met een historisch juiste toelichting.

Indien vier juiste indelingen met juiste toelichting 2

Indien drie juiste indelingen met juiste toelichting 1

Indien twee of minder juiste indelingen met juiste toelichting 0

De Middeleeuwen

7 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

• Het feodalisme / feodale systeem 1

• Karel reist met zijn hofhouding rond / beloont zijn bestuurders met landgoederen, omdat er nog geen ontwikkelde geldeconomie was waardoor hij geen belasting in geld kon heffen, maar in natura / geen salarissen kon betalen 2

8 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

de bloeiende steden ervoor zorgden dat er een geldeconomie op gang kwam, waardoor de vorst nu wel belasting in geld kon heffen, waarmee hij ambtenaren/soldaten kon betalen in plaats van het in leen geven van land / de vazallen met land belonen / rond te moeten reizen met de hofhouding om deze te laten onderhouden.

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is: Bij 1: <ul style="list-style-type: none">Financieel voordelig voor de stad was dat zij veel konden verdienen aan het recht om elk jaar een jaarmarkt te mogen houden (daar kwamen veel kooplieden op af / werden handelscontacten gelegd)Financieel voordelig voor de heer was dat hij van een welvarende stad veel belasting kon vragen Bij 2: Het verlenen van stadsrechten <ul style="list-style-type: none">verminderde de macht van de adel, omdat de landheer daardoor niet meer alleen van de adel afhankelijk was om een leger te vormen. De steden konden (geld voor) soldaten leverenbevorderde de centralisatie van het bestuur, want de heer kreeg meer macht over zijn hele gebied / kon soldaten/ambtenaren beter aansturen dan zijn edellieden	1 1 1 1

Vroegmoderne Tijd

10	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">Deze tekening is de weergave van empirisch onderzoek naar het menselijk lichaam, een geleerde uit de Renaissance baseert zich op eigen onderzoekDe aanpak van een middeleeuwse geleerde zou anders zijn, want een middeleeuwse geleerde zou zich bij voorkeur beroepen op geleerden uit de Oudheid/op gezaghebbende geschriften van christelijke geleerden (in plaats van op eigen waarneming)	2 2
11	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">Het standpunt van Juan de Sepulvéda houdt in, dat de Indianen als slaaf gehouden mogen worden omdat zij minderwaardige/onbeschaafde mensen zouden zijnHet standpunt van Bartolomé de las Casas houdt in, dat de Indianen niet als slaaf gehouden mogen worden, omdat alle mensen gelijk geschapen zijn / onbeschaafde volken kunnen worden opgevoedHet standpunt van Juan de Sepulvéda krijgt meer steun van de Spanjaarden in Zuid-Amerika, omdat dit meestal plantagehouders zijn die hun plantages exploiteren met de slavenarbeid van de Indiaanse bevolking	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
12	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: Het beleid van Karel V past bij</p> <ul style="list-style-type: none"> • het beleid van veel vorsten aan het einde van de middeleeuwen, omdat hij door het afkondigen van deze wetten laat zien dat hij ook in de verste uithoeken van zijn rijk het centrale gezag wil vestigen/handhaven / de verschillende delen van zijn rijk tot één staat wil vormen • de nieuwe manier van denken in deze periode, omdat hij zijn beleid op een wetenschappelijke manier wil onderbouwen / omdat in het debat een veranderend mens- en wereldbeeld naar voren komt (alle mensen zijn gelijk geschapen/op te voeden tot beschaving) 	<p>2</p> <p>2</p>
13	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is een juiste verwijzing naar de transatlantische slavenhandel.</p>	
14	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Nederlandse Opstand gezien kan worden als een voorloper van de democratische revoluties van de achttiende eeuw, omdat het daarbij ook ging om verzet tegen het vorstelijk absolutisme • de Republiek vrijwel de enige staat in Europa zonder vorstelijk staatshoofd was / de landen om de Republiek heen allemaal monarchieën/koninkrijken waren 	<p>1</p> <p>1</p>
15	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beiden ervan uitgaan dat alle mensen gelijk zijn • De las Casas zijn betoog met godsdienstige argumenten ondersteunt en Rousseau niet / de natuur aanvoert als bewijs 	<p>1</p> <p>1</p>
16	<p>maximumscore 3</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een juiste opvatting van Rousseau (bijvoorbeeld zijn gelijkheidsideaal / zijn verzet tegen de standen) • een juist voorbeeld van een democratische revolutie uit de achttiende eeuw • een uitleg met een voorbeeld dat de opvatting van Rousseau in die revolutie een rol kan hebben gespeeld (bijvoorbeeld het afschaffen van de standen in de Franse/Bataafse/Amerikaanse revolutie) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Moderne Tijd

17 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

Als land kan bijvoorbeeld gekozen worden voor Groot-Brittannië, er dient dan een juist verband gelegd te worden tussen:

- de koloniën van het Britse wereldrijk die de grondstoffen en afzetmarkten konden bieden voor de opkomende industrie in Groot-Brittannië 1
- de Britse steenkool- en ijzerertsvoorraden, die met de steenkool de brandstof leverde voor de stoommachines en met het ijzererts de grondstof voor machines/andere producten 1
- het grote aantal werkloze boeren in Groot-Brittannië, die beschikbaar waren als (goedkope) arbeiders voor de nieuwe fabrieken 1
- het geld dat in Groot-Brittannië aanwezig was door de (zee)handel kon dienen als kapitaal om in de fabrieken te investeren 1

18 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bij de opvatting dat de industrialisatie de oorzaak van de sociale kwestie was, kan het argument gegeven worden dat de armoede / de ontwrichting van de maatschappij veroorzaakt werd doordat ambachtlieden werden vervangen door fabrieksarbeiders, wat Tydeman beschrijft als het verlagen van nuttige producenten naar consumenten 2
- Bij de opvatting dat de industrialisatie zal leiden tot een grotere rol van de overheid, kan het argument gegeven worden dat de sociale problemen die veroorzaakt worden door de invoering van machines zo groot zullen zijn, dat overheidsingrijpen onvermijdelijk is, waarnaar Tydeman verwijst als hij opmerkt dat de regering de nadelen voor de arbeiders op zal moeten vangen door zelf maatregelen te nemen / (sociale) plannen te maken 2

19 maximumscore 2

De juiste volgorde is: 5, 2, 6, 3, 1, 4

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, mag één scorepunt worden toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
20	<p>maximumscore 3</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een verwijzing naar het totale karakter van de moderne oorlog • Een juist voorbeeld van de nieuwe taken van vrouwen in de oorlogsmaatschappij • Een juiste uitleg van de onmisbaarheid van vrouwen (achter het front) voor de oorlogsvoering 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Als in het antwoord wordt verwezen naar een directe deelname van vrouwen aan de gewapende strijd, mogen geen scorepunten worden toegekend.</i></p>	
21	<p>maximumscore 6</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op de foto brengen de rechters de Hitlergroet, waaruit blijkt dat er geen onafhankelijke rechtsspraak meer is / dat de scheiding der machten is afgeschaft / Duitsland een totalitaire staat is geworden <p>Bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De foto kan geësceneerd zijn / de houding van de rechters kan in de praktijk van de rechtsspraak anders zijn dan de foto suggereert <p>Bij 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het is op grond van deze foto niet duidelijk of <i>alle</i> rechters zich zo met het nazi-regime identificeerden dat zij de Hitlergroet brengen / hoe representatief deze groep rechters is voor alle rechters 	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>
22	<p>maximumscore 4</p> <p>Uit het antwoord moet blijken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dat het artikel voor dit doel gebruikt kan worden, omdat de NSB Joodse leden toelaat / de NSB niet verboden is voor Joden • dat het artikel een verklaring geeft voor de hulp van veel NSB-ers bij de jodenvervolging tijdens de bezetting, omdat al een aantal gronden worden aangegeven waarop (ook Nederlandse) Joden vervolgd zouden kunnen worden / de NSB geen bezwaar zou maken tegen vervolging van Joden / Mussert hier onderscheid maakt tussen Joodse en niet-Joodse leden / spreekt van het Joodse ras / geen bezwaar maakt tegen het antisemitisme in Duitsland 	<p>2</p> <p>2</p>

Vraag	Antwoord	Scores
23	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Bij bron 14:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimson stelt dat hij voor het gebruik van de atoombom kiest om de levens van Amerikaanse soldaten te sparen • wat voortvloeit uit de Tweede Wereldoorlog, omdat in de oorlog al een groot beroep gedaan was op de opofferingsgezindheid van het Amerikaanse volk / omdat het een afweging is tussen doel en middelen die een minister van oorlog moet maken <p>Bij bron 15:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leo Szilard stelt dat de bom gebruikt is om de groeiende invloed van de Sovjet-Unie in Europa tegen te gaan • wat voortvloeit uit de verdeling van de wereld in twee ideologische blokken (de Koude Oorlog), omdat hier de wapenwedloop/de dreiging van een atoomoorlog op de achtergrond speelt 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
24	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De Koude Oorlog eindigde in een nederlaag voor de Sovjet-Unie, waardoor de landen van het Oostblok/delen van de Sovjet-Unie zich konden aansluiten bij de Europese Unie / de Europese Unie zich geroepen voelde de Oostbloklanden op te nemen.</p>	
25	<p>maximumscore 4</p> <p>Een juist antwoord bestaat uit de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een juiste uitleg van het verband tussen de groei van het aantal televisietoestellen en de welvaartsontwikkeling in Nederland (bijvoorbeeld dat steeds meer gezinnen in staat waren een televisietoestel aan te schaffen, door de verhoging van de (reële) lonen) • Een juiste uitleg van het verband tussen de groei van het aantal televisietoestellen en sociaal-culturele veranderingsprocessen (bijvoorbeeld door de groei van het aantal televisietoestellen kwam de verzuiling onder druk te staan, omdat veel mensen ook naar de programma's van de andere zuilen keken) 	<p>2</p> <p>2</p>
26	<p>maximumscore 2</p> <p>Een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een uitleg dat het hier gaat om het ontstaan van de multiculturele samenleving • Met een daarbij passende verwijzing naar het affiche 	<p>1</p> <p>1</p>

